

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Ügyszám: SzJSzT-20/18.

A szakvélemény tárgya: Zenei előadás kisjogos vagy nagyjogos jogosításának kérdései

A Megkereső által feltett kérdések:

A szakértőnek a nyomozati iratok és a bírósági eljárás iratai – és különösen a bírósági iratok között 56. sorszám alatti szerződés – alapján arra a kérdésre kell választ adnia, hogy a Produkciós Kft. által szervezett és 2012. január 9., 10., 11., 12. és 2012. december 26., 27., 28., és 29. napján megtartott előadásokkal kapcsolatban az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda irányába jogdíj fizetési kötelezettség keletkezett-e (Szjt. 25. § (1) bekezdés), vagy ezek az előadások az Szjt. 24. §-a szerinti ún. „nagyjogos” előadásnak tekintendők.

Az eljáró egyes szakértő szakértői véleménye:

A tényállás lényege szerint a vádlott a Produkciós Kft. ügyvezetőjeként 2009. augusztus 14. és 2013. február 22. napja között több zenei rendezvényt szervezett, melyet előzetesen az ARTISJUS Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesületnek nem jelentett be, de a koncertek után a jogdíj összegét sem fizette meg. A rendelkezésre bocsátott dokumentációból kiderül, hogy felek között később vita keletkezett arról, hogy a vádlott által szervezett előadások közül az egyik előadás az Artisjus nyilvános előadási díjszabása szerinti színpadi műsoros előadásnak (ún. kisjogos előadásnak), vagy azon kívül eső, a szerzők és jogutódjaik által közvetlenül jogosítandó felhasználásnak (azaz nagyjogos előadásnak) minősül-e.

Az Eljáró egyes szakértő az SZJSZT jogszabályban (a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben (a továbbiakban: Szjt.), valamint a 156/1999. (XI.3.) Korm. rendeletben) és végrehajtási szabályzatában előírtak szerint működik, kizárólag a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki véleményét, helyszíni szemlét nem tart. (L. különösen az említett Korm. rendelet 8. §-át.)

Szükséges azt is megjegyezni, hogy a megküldött bírósági aktában a vitatott előadás rögzítése nem lehet fel, egyetlen, de nem a konkrét előadást tartalmazó felvétel került becsatolásra. Mivel az iratokból nem állapítható meg pontosan, hogy ez milyen kapcsolatban áll az eljárás tárgyát képező előadással, ennek beható elemzésétől az eljáró Szakértő eltekintett.

A megkereső bíróság által feltett kérdéssel kapcsolatban előre kell bocsátani, hogy a “kisjogos” és “nagyjogos” különbségtétel a szerzői jogi szakzsargonban létezik, a két fogalom nem bír jogszabályi definícióval. A gyakorlatban “kisjogos”-nak tekintjük azokat a felhasználásokat, amelyek engedélyezése közös jogkezelő szervezet útján történik, “nagyjogosak” pedig azok a felhasználások, amelyek az eredeti jogosult, a szerző vagy jogutódja engedélyét igénylik. E kifejezések nem jelentik azt, hogy a szerzőnek adott esetben csak díjigénye lenne, vagy kizárólagos engedélyezési joga, hanem csak arra utalnak, hogy mely személy adja meg a felhasználáshoz az engedélyt. (“Az előbbi esetkört “kisjogos” joggyakorlásnak, a közös jogkezelésen kívüli, egyedi szerződéskötéseket “nagyjogosnak” nevezi a szerzői jogi szaknyelv.” Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, 2014. 203. o.) A két szerződéskötési módszer közti különbség a célszerűségből fakad:

olyan esetekben, amelyekben tömegesen történik meg a művek felhasználása, nem indokolt a szerzői egyedi engedélyezés, általában ezek tartoznak közös jogkezelés alá.

Mindezek alapján szükséges hangsúlyozni, hogy a nyilvános előadáshoz akkor is szükséges felhasználási engedélyt szerezni, ha a felhasználás kisjogos és abban az esetben is, ha nagyjogos. Önmagában tehát arra való hivatkozással, hogy az adott felhasználás nem minősül „kisjogosnak”, semmiképp sem enyészik el a jogosult igénye a felhasználási díjra. Más kérdés, hogy amennyiben a felhasználás kisjogos, az engedélyt az előadás szervezőjének (pl. szórakozóhely) szükséges beszereznie a közös jogkezelő szervezettől, amennyiben a felhasználás nagyjogos, akkor az előadó szervezetnek (pl. színház) kell ezt beszereznie a szerzőtől vagy jogutódjától. Mindazonáltal a fent mondottak alapján lehetséges az is, hogy a színházban, mint helyszínen történő előadás kisjogos, illetve a szórakozóhelyen történő előadás nagyjogos. Nem a helyszín dönti el tehát, hogy kisjogos, vagy nagyjogos az előadás, hanem hogy a zeneművek a teljes előadásban milyen funkcióban jelennek meg.

Világos, hogy azok az előadások, amelyek koncertként kerülnek megrendezésre, azaz a közönségük azért jön össze, hogy zenei élményt kapjon, a zenehallgatás a fő céljuk, azok a kisjogos kategóriába tartoznak. Nem változtat ezen a koncert-jelleg az, hogy többen váltják egymást az előadók, vagy az egyetlen előadó a zeneművek közben rövid megjegyzéseket tesz, esetleg bemutatja az elhangzó zenedarabokat.

Az Artisjus díjszabása a kisjogos, általa engedélyezett körbe tartozónak tekinti az ún. műsoros előadásokat is, ezek definíciója: olyan vegyes irodalmi és zenei, szórakoztató műsor, továbbá revü, varieté, táncbemutató, táncverseny, divatbemutató, lézerszínház stb., amelyet egy vagy több fellépő (közreműködő) részvételével rendeznek. Ezen rendezvények során a zenei előadás funkcionális, kísérő szerepet tölt be. A különbség a koncert és a műsoros előadás között tehát az, hogy a koncerten a zene áll a középpontban, a műsoros előadás esetében a zene nem kizárólagos jelentőségű, hanem mellette más művészeti át is meghatározó szerepet kap, de az előadásban szereplő zeneművek nem alkotnak együtt egy tőlük elkülönülő alkotást (musicalt, operát, operettet vagy más zenedrámái alkotást).

Az Szt. erre vonatkozó rendelkezése alapján egyértelmű, hogy a zenedrámái művek kifejezetten nem tartoznak közös jogkezelésbe, vagyis a nagyjogos körbe tartoznak. Ilyenek az opera, a musical, a zenés mesejáték. A már hivatkozott Kommentár szerint: “A színpadon, színpadi (dramatikus) előadás során, a cselekmény részeként – különösen a darab szereplői által akár élőben, akár részben vagy egészben felételről (playback, “félplayback”) – előadott, bár előzetesen nem kifejezetten színpadra szánt zeneművek felhasználására, illetőleg zeneművek táncjátékhoz, baletthez történő – nem háttérzenei jellegű – felhasználására “nagyjogos” szerződések útján, közvetlenül a jogosultaktól lehet csak engedélyt szerezni. Szintén közvetlen, nagyjogos engedélyt kell kérni a zeneművek felhasználásához abban az esetben, ha a színpadi mű dramaturgiájába betétként illesztett zeneművek ahhoz olyan szervesen illeszkednek, hogy azok sorrendje fel nem cserélhető, más művel nem helyettesíthetők.”

Amennyiben tehát a zene a cselekmény szerves részét képezi, vagyis az egyes zeneszámoknak dramaturgiai jelentősége van (a történetben, az előadásban meghatározó szerepe van a konkrétan ott elhangzó műnek), a felhasználás nagyjogos. Ide tartozik az, amikor a táncjátékhoz, baletthez a koreográfiából fakadóan kötött zene kapcsolódik, és az is, amikor a zenei betét az egyébkénti mondanivalót illusztrálja, támasztja alá. Amikor a zene nem képezi a cselekmény részét (azaz behelyettesíthető is akár), vagy csupán háttérzenei funkciót tölt be, akkor az legfeljebb műsoros előadásnak minősül, így a kisjogos körbe tartozik.

Szükséges azt is megjegyezni, hogy mindebből fakadóan minden felhasználás, amely az Artisjus díjszabásában megjelenik, kisorsos előadás, és minden más felhasználás nagyjogos felhasználás.

A vizsgált előadásban fellépők színházi zenés showműsort adnak elő, amelynek sajátossága, hogy ennek során acapella (azaz kizárólag énekhangon) szólaltatnak meg zenei világslágereket, ami önmagában nem jelent új zeneműveket, hiszen a hangszerelés éppen az eredeti művekhez való leginkább hűséges megszólaltatást követeli meg.

A vizsgált előadáshoz kapcsolódó jegyreklám szövegéből pontosan kiderül, miről van szó: egy olyan, kifejezetten énekegyüttesként definiált személye által előadott koncertről (és nem szereplők által előadott darabról), amelynek érdemi újdonsága a hangszerrel kísért dalok kizárólag vokális megszólaltatása, amely egy – máshol sem hosszabban kibontott -, a zene jelentőségét középpontba állító egyszerű történethez igazodik.

Vádlott előadása szerint az előadás színházi előadás. Vádlott lényegében azt a rövid marketingszöveget ismerteti, amely a jegyárúsító online felületen jelenik meg.

Az Artisjus képviselője ugyanezen a meghallgatáson az előadást úgy minősítette: „világslágerekből kiemelt részekből egy füzért adnak elő” (7. o.)

A vizsgált előadás adásmenete (Timing) sem nyújt részletes információt arra vonatkozóan, hogy az eredeti zeneszámoktól elkülöníthetően milyen egyéni, eredeti jellegű gondolat jelenne meg az előadásban: ez a dokumentum mindössze két A4-es oldalnyi táblázat, amely rövid hívószavak szintjén jelzi azt, hogy mi milyen időtartamban történik.

Eljáró szakértő megvizsgálta az előadás háttéréül szolgáló szerződést, amelyben semmilyen rendelkezés sincs a szerzői jog tekintetében, sem a kisorsos fizetési kötelezettség tekintetében (ilyen esetekben tipikusan a felhasználó szokta vállalni a területen illetékes jogkezelő szervezet felé a fizetési kötelezettség teljesítését), sem esetlegesen a nagyjogos megszerzésére utaló jogszavatosságra vonatkozóan (ilyen esetben pedig a jogosult szokott szavatosságot vállalni tekintetben, hogy a szükséges jogok az engedélye megadásához rendelkezésre állnak). Ebből fakadóan sajnos önmagában a szerződési nyilatkozatokból az sem megállapítható, hogy maguk a felek miként értékelték volna az előadást.

A vizsgált előadás eredeti összeállítójától származó deklaráció utal arra, hogy „the [...] show is not a concert but a full theatrical show.”, de ez a deklaráció sem tisztázza azt a kérdést, hogy az összeállító személyek a megfelelő felhasználási engedélyekkel rendelkezének az eredeti zeneművek jogosultjaitól a „full theatrical show” létrehozásához szükséges átdolgozáshoz (ugyanis abban az esetben, ha itt nem kisorsos felhasználásról van szó, akkor az is vizsgálandó kérdés, hogy a zeneművek eredeti jogosultjai engedélyezték-e az új zenedramai műben történő felhasználást és ez az engedély kiterjed-e a magyarországi előadásra). A megtett nyilatkozat tehát nem bír tehát jogi jelentőséggel abból a szempontból, hogy jogszerű volt-e a felhasználás.

A megkeresés alapjául szolgáló büntetőügy tárgyát képező másik előadással kapcsolatban ezzel szemben a bíróságra 2015.06.04. érkezett iratban a jogosult képviselője nyilatkozott arra vonatkozóan, hogy az nagyjogos előadás és a jogdíjak megfizetése meg is történt a jogosultak felé, így az Artisjusnak nem szükséges igényt érvényesítenie a nevükben. Ilyen, a jogosítás tekintetében érdemi információt tartalmazó dokumentumot a vizsgált előadással kapcsolatban

nem tettek az érintett jogosultak.

Vádlott 2016. augusztus 23-i nyilatkozata a következő: „Ez azért minősült kisjogosnak, mert nem jelentkezett érte senki. Itt több szerző műve van összegyűrva, sok apró szerzője van ennek az alkotásnak, ezek 10-15 másodperces részletekben jelennek meg. Ezt a művet így egy izraeli úriember rakta össze, de nem jelentett be igényt rá, azt mondta, hogy ő ezzel nem foglalkozik. Egy izraeli hölgytől szereztük meg a DVD-t. Ennek a műnek 3 tulajdonosa is van, én ezzel az izraeli hölgygel voltam mindvégig kapcsolatban, ő küldte át az előadást, mondta, hogy csak most, kivételesen adja ide, mivel nem szokták kiadni. Ők nem kértek jogdíjat, de külön nem is tértünk ki erre, de nem kértek semmit. Fel sem merült, hogy ez nagyjogos lenne.” Ez a megfogalmazás („rakta össze”, „ő ezzel nem foglalkozik”, „ők nem kértek jogdíjat”) mind arra utal, hogy nem nagyjogos, az eredeti zeneszámokat új alkotássá műről van szó, hanem egy olyan válogatásról, amely a zeneműveket nem dolgozza át, nem keletkezik belőlük új alkotás.

Az előadás kisjogosságát erősítik meg azok az iratok is, amelyeket a legjelentősebb európai közös jogkezelő szervezetek adtak (a bírósági iratokhoz 2017. május 29-én csatolt nyilatkozatok), amelyek egyhangúan állítják, hogy az előadást közös jogkezelés keretében engedélyezték Nagy-Britanniában, Németországban és Franciaországban is. Ezen országok gyakorlata az engedélyezés terén nem tér el érdemben a magyar szabályozástól és gyakorlattól.

Továbbá szükséges itt újra emlékeztetni arra is, hogy még abban az esetben is, ha a felhasználás nagyjogos lenne, szükséges lenne engedélyt kérni hozzájuk az eredeti jogosultaktól. Az, hogy ez megtörtént volna, az iratokból nem derül ki, sőt: az Artisjus többször felhívta a figyelmet arra, hogy amennyiben a felhasználást a jogosultak esetlegesen közvetlenül már jogosították volna, akkor az tisztázná a műfelhasználások jogszerűségének kérdését.

Mindebből fakadóan összefoglalóan eljáró szakértő megállapítja, hogy a vizsgált előadás kisjogos előadásnak minősül, és a magyarországi előadások után az Artisjus Magyar Zenei Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület felé keletkezett díjfizetési kötelezettség belőle.

Budapest, 2018. november 30.

Dr. habil. Grad-Gyenge Anikó
egykes szakértő